

UNTÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKOLCSOS ÉLET-ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Üzenet Déva várába

*A hitszabadság hősi bajnoka,
Ki rabházában alszod álmodat
S idő jogain porladsz testileg,
Várromok közt, jeltelen sír alatt;
Feléd kiált a szabad hazából
Sok sok ezernyi magyar öntudat.*

*Neked üzen, kit egykor őseink
veszni hagytak a magyar Golgotán.
S üzeni azt, hogy neved dicsfényben
él az utódok hálás ajakán.*

*És él a hited, az egy Isten hit,
— a bős vitákon féltve őrizett —
nehéz időkben, üldöztetésben
létünk erős kősziklája lett.*

*S él az eszméd: az örök javítás
vallást emelő merész eszméje;
ez lendít a korról egy vonalba
ez emel az Isten közelébe.*

*Könyveidet, az örökségidet
ma is gyakran fel-fel lapozzuk
s betűd hatalmas csodálni késztet,
amint mutatod hol az igaz út.*

*S üzenjük azt, hogy mártir életed
új hódolatra poráidhoz int,
de nincsen út, mely odavezessen:
ellenség áll az útunk közepin.*

*De mégis, mégis egyszer elmegyünk.
Lehullnak majd a választó falak.
S a várromokról zengő énekünk
a sírban téged végig símogat.
Nem sok idő! Addig béke veled.
Álmodd Te is a közös álmunkat.*

M. SZÁSZ DÉNES.

Ugyanaz a lélek

— *Egy Istenünk egy magyar hazánk című könyvből.* —

A magyar közvéleményben, amint a sajtóközleményekből megállapíthattuk, lelkes elismerést keltett az a hír, hogy a kolozsvári unitárius kollégium levante-diákjai, minden hivatalos felhívást megelőzve, önkéntes katonai szolgálatra jelentkeztek. Példájukra ma már országszerte folyik a levante-diákok önkéntes jelentkezése a honvédség sorozó bizottságai előtt.

Az én szívemet büszkeséggel töltötte el a kolozsvári diákokról szóló hír. Tudtam, hogy abban a jelentkezésben mélygyökerű igaz érzések nyilatkoztak meg. Hiszen diákéveimet én is ott töltöttem a négyszázéves almamater kebelén s Erdély rabságának első tíz esztendejében, amíg a hatalom el nem tiltott tőle, tanára voltam a kollégiumnak.

Az emlékek hosszú sorát ébresztette föl lelkemben a kolozsvári hír.

Tizennyolc őszen, a szörnyű bukás és kábultság első hónapjaiban nem tudtuk az iskolát megnyitni. Az új esztendő végre összehozta diákjainkat, megkezdhettük a tanítást.

Akkor már súlyos tilalmak nehezettek a magyar iskolákra. A magyar történelem tanítását ki kellett törölnünk az órarendből. Én voltam a történelem tanára, engem bízott meg az igazgatóság, hogy tervezetet csináljak: hogyan töltsük ki a magyar történelem óráit az ókor és a népvándorlás ismertetésével?

Tervezetem kielégítette az igazgatóságot, de nem a tanítványokat. Egyre hevesebben kértek és biztattak, hogy csak beszéljek nekik a magyar történelemről, hiszen a tanteremben magunk között vagyunk, senki sem fog elárulni. Végül indítványt tettem nekik.

— Értsétek meg, iskolánk fönmaradását veszélyeztetnők a tilalom megszegésével. Am, ha szívesen veszíték, az órák végén elmondom a kollégium történetének néhány érdekes eseményét. Ezt nem tiltották meg!

A diákok kapva-kaptak ajánlatomon. Az ókori történelem leple alatt tehát időnként a kollégium multjának megbeszélésére tértünk. Felújítottuk Bocskay István fejedelem emlékét, aki nagyon szerette iskolánkat, s ezt a diákság azzal köszönte meg, hogy halottas kocsiját fáklyás menetben, gyászénekekkel kísérte ki Kolozsvár határából.

Aztán a senior egykori feljegyzései nyomán elmulattunk rajta, hogy iskolánk diákjai Bethlen Gábor kolozsvári menyegzőjének fényét hogyan igyekeztek színdarab előadásával emelni!

A kurucokról szóló senori följegyzésekkel tüzetesebben foglalkoztunk. Abban az időben, úgymint 1704-ven, Kolozsvárt császári csapatok szállták meg. A magas kőfalak mögé húzóda védekeztek a kurucok ostroma ellen. Nagy szorongásban voltak, kegyetlen szigorúsággal ellenőrizték a magyar lakosság magatartását. Am diákjaink kijátszták az örököt, nyaktörő veszedelmek közt átszökdöstek a kőfalon s leglelkesebb vitézei lettek a nagyságos fejedelemnek.

Hát a negyvennyolcas események? A kolozsvári országgyűlés habozva tárgyalgatta az Unió kérdését. A legkétségesebb napokon Udvarhelyszékről harminc szekéren székelyek dübörögtek be a város piacára. Az Unió ügyét akarták dűlőre juttatni. Nosza, fölserkentek a kollégium diákjai s a székely küldöttség mellé állva, olyan heves tüntetéseket rendeztek, hogy a legaulikusabb főrendek sem merték tovább ellenezni az Uniót. És a tüntető diákok nemsokára Bem vörössapkás zászlóaljának lettek hősei, vagy szülőföldjükön, Gábor Áron oldalán hadakoztak a magyar szabadságért.

Így idézgettük hétről-hétre a mult emlékeit. Közben tavaszi szellők kezdtek fujdogálni, március is beköszöntött.

Egy napon ünnepélyes csend fogadott, amikor beléptem a tanterembe.

A hetes a hiányzókat jelentette.

Számosan hiányoztak: az osztály legkiválóbb tanulói! A jelentésekből csakhamar kitűnt, azon az éjszaka fölkerelkedtek és az akkori fronton át elindultak Debrecenbe, hogy a Székely Hadosztály toborzó bizottsága előtt katonáknak jelentkezzenek.

— Azt izenik a tanár úrnak, hogy méltóak akarnak lenni a kollégium multjához! — mondotta a hetes.

Méltóak is lettek, a kollégium büszkeséggel tarthatja számon neveiket.

Változtak az idők: az idej márciust már szabad hazában ünnepelte meg az öreg kollégium diáksága. Az ünnepi érzésnek legszebb megnyilatkozása volt, hogy a kuruc és vörössapkás ősök utódai önkéntesen soroztatták be magukat a mai magyar szabadságharc katonáinak.

— Más idők, de ugyanaz a hősi magyar lélek! — büszkélkedem magamban, mikor rájuk gondolok.

Kolozsvár.

Gyallay Domokos.

A Dávid Ferenc Egylet újjászervezése

A mult évi közgyűlési tárgysorozatunkban benne szerepelt a címben kifejezett gondolat. A tárgyalására azonban — meggyőződésem szerint — az egylet vezetőségének hibáján kívül, nem került sor. Ezt végtelenül sajnálom, mert a mult gyűlésen előadni szánt gondolatokkal, ott felvetődő tervekkel és megállapodásokkal a nyáron a köri közgyűlések elé akartunk menni, hogy ott aztán ismét tovább, az egyházközségekhez menjen a tervszerű munka. Azt hiszem, nem vonja senki kétségbe, hogy az egyleti élet akkor állott igazán hivatása magaslátán, midőn az egyházközségi életbe is beletudta vinni a jól átgondolt egyleti életet. Az egylet tulajdonképpen az egyház missziói szerve. Belmissziói és ha jó a belmisszió, mindjárt következik, kisarjadzik belőle a külmisszió. Bizonyosak vagyunk abban, hogy egyházunk az elnyomatás 22 évében a D. F. Egyleten keresztül, ennek segítségével jelentős magyar művelődési feladatot végzett. Az egyleti élet külső megnyilvánulása a román hatósági intézkedések következtében csaknem teljesen megakadt az utolsó 5 évben, de az egylet a betűmisszióval, kiadványaival szerényen bár, de azért munkálkodott és nem volt hatástalan.

A bécsi döntés könnyes, fájdalmas öröme új helyzetet teremtett. A 22 éves elválás alatt Magyarországon új törvények keletkeztek a társadalmi egyesületekre nézve is. Az 1933-ban újjászervezett alapszabályokat összhangba kellett hozni a magyar törvényekkel. Ezt meg is tettük s ma már belügyminisztérium által láttamozott alapszabályunk van. Hivatalos hatóság részéről tehát semmi akadályja sincsen az egyleti életnek.

Azonban van még más kérdés is és ez az egyletek, társadalmi szervezetek sokaságából származik. Általános megállapítás, hogy túlvagyunk szervezkedve. Mi lelkészek már rég megállapítottuk, hogy *a túl sok egylet az egyleti élet megölköje*. Ma már gyakran olvasunk komoly lapokban vezércikkeket, melyek a túl sok egyletből származó hiányokat, hibákat tárják föl s amelyek végeredményében odalyukadnak ki, amit mi falusi papok két évtizeddel ezelőtt megállapítottunk az egyleti életre nézve. Ma már a kormányzat irányításával komoly művelődési szervek foglaloznak azzal, hogy miként lehetne az azonos célú egyesületeket együttes munkára bírni s a fölöslegeseket pedig megszüntetni? Nem csak falvakban, hanem városokban is tárgyilagos becslés szerint túl sok egylet van. Falvainkban ma már több nemzeti, gazdasági és jótékonyági szervezet van.

Mi legyen tehát a mi egyletünk: a D. F. Egylet sorsa? Van-e valami olyan hivatása, amely pótolhatatlan? Ha van, lehet-e olyan életet és munkát teremteni benne, amely egyházi és nemzeti szempontból nemcsak fontos, hanem nélkülözhetetlen is? Mert ha ezekre a kérdésekre nem tudunk nagy igennel felelni,

akkor csak olyan egyletünk lesz, amely teng és leng, mint amilyen bőségesen van hazánkban s amelyekre szükség nincsen.

A Dávid Ferenc Egyletnek fenn kell állania a többek között azért is, mert oly nevet tűzött zászlójára, amelyet unitárius embernek cserben hagyni nem lehet, nem szabad. Azonkívül az egylet olyan munkakört töltött be a multban, amely egyházi és nemzeti szempontból egyformán értéket jelent. Így hát azon meggyőződésünket teljesen fenntarthatjuk, hogy a Dávid Ferenc Egyletnek ma is, a jövőben fontos, minden túlzás nélkül beszélve, *nélkülözhetetlen hivatása van.*

Ezért szükséges újjászervezni, megerősíteni, kifejleszteni. Nézetem szerint a következők figyelembevételével lehetne ezt tenni.

1. A tagok nagyobb arányú gyűjtésével. A tagsági díjnaknak főlemelésével. Az alapító tagsági díjnaknak legalább 100 Pengőre való főlemelésével.

2. Az egyházköri egyleteknek újabb megszervezésével olyanformán, mint régebben volt, mikor az egyházköri egyletek pénztárnokai szedték be a tagsági díjakat.

3. Az egyházközségi alakulatok újjászervezésével. A vidéki munkatársak bevonásával teljes hírszolgálat kiépítésével.

4. Módoak keresése arra, hogy az egylet pénzügyi helyzete oly erős legyen, hogy az U. K. 24 oldalon jelentethessen meg s hogy alkalom szerint hiterősítő, missziói fűzeteket adhasson ki, esetleg ily rányú könyveket.

5. Az anyagi alap megteremtése szempontjából megfontolandó, hogy ne lépjen-e az iratterjesztővel szorosabb kapcsolatba talán olyanformán, hogy az iratterjesztő nagyobb összeggel belépne az alapító tagok sorába, az iratterjesztő bizottság lépjen szoros összeköttetésbe a D. F. Egylettel.

6. Egyházunk más szervezeteivel kössön megállapodást arra nézve, hogy mely könyvek kiadása tartozik a D. F. Egylet hatáskörébe s azokat adja is ki. Alap-gyűjtésre indítsön mozgalmat.

7. Tartson a központi egylet vezetősége a körjegyeket vezetőségével megbeszélést az egyleti élet kiépítése szempontjából, ha lehetséges még a mostani főtanács alkalmával tartandó közgyűlés után.

8. Központi Missziói bizottsággal létesíttessék szoros kapcsolat.

Meggyőződésem szerint ezek azok a szempontok, amelyek szerint a D. F. Egyletben egyházunk nagy céljainak megfelelő munkát, tudatos unitárizmusra vezető életet lehet teremteni. Ha az egyházközségek presbiterei is komolyan, lelkesedéssel fogják föl ezt a kérdést, lehetetlen, hogy célt ne érjen az egylet.

Gondolkozozanak róla a felelős állást betöltő vezetők és más jóakarató emberek.

Benczédi Pál.

Biblia olvasása közben

Mózes I. kv. 3. r. 16, 19. v.

A szenvedés, a munka és a halál, ez a három ez emberek legnagyobb keserősége. Mindenki azt kérdezi: miért kell szenvedni, miért kell dolgozni és miért kell meghalni. Meg se gondoljuk, hogy ez a három keserőségünk előkészítője az örök életnek. Az ótestamentom írója úgy tünteti fel, mint a bosszúálló Istennek átkát azért a bűnért, hogy nem engedelmeskedett az első emberpár az Ő parancsának. Pedig a munka valóságos áldás az emberi életben, ha nem tudnánk dolgozni, akkor mit csinálnánk az életben. Az élet a küzdelem, a munka harca teszi értékessé. A munkába töltött élet egyedüli értéke az elaggult embernek és ez teszi az embert érdemessé a pihenésre. Becsüljük a munkát és a munkást. A munka a mienk, de az Isten adja rá az áldást. Ha a munkát az Isten szolgálatába állítjuk, akkor még értékeesebb a munka. Ez a munka szent munka. Ez a munka a családapának verítékes munkája, amelyet a családjáért áldoz Isten nevében, Isten segítségével. Van-e ennél értékeesebb valami ezen a földön. De a szenvedés se átok rajtunk. Hiszen a szenvedés elmúlása újjáteremt bennünket, új ambícióval, új lélekkel fel-frissülten kezdünk nagy betegség után a munkához. A szenvedés óráiban közelebb állunk Istenhez, tökéletesebb lelki életet élünk és jobban megismerjük az élet értékét a testi épség és egészség áldásait. Ezért szenvedés óráit ne tekintjük átoknak, se büntetésnek, hanem próbának arra, hogy tökéletesedjünk, közelebb jussunk Magához az Istenhez. Igyekezzünk meggyógyulni és igyekezzünk lelkileg is tökéletesebbek lenni. Az anya szenvedése nem is betegség, hanem a születéssel vele járó fájdalom és egy magasabb elhívás velejárója. Minden ami szebbé, jobbá, tökéletesebbé teszi az életet szenvedéssel van egybekötve, minden értékért áldozatot kell hozni. Van-e nagyobb érték, mint a gyermek és van-e tökéletesebb valami a földön, mint az anyai szív. A meghalás, a földi létel, a porrá levés pedig egyszerűen következménye a születésnek. Ami születik, az magával hozza az elmúlás csiráját, mindennek a földön véges az élete, egyedül az Isten véghetetlen és az Ő igazságai. A munkát szeressük, hogy a pihenést megérdemeljük, a szenvedést Istenben bízó lélekkel tűrjük, hogy értékelni tudjuk egészséges és ép állapotunkat s a

haláltól se féljünk; mert az csak előkészület az örök életre. *Imádkozzunk.* Égi jó Atyánk, mennyei orvosunk, hálatalt szívvel állunk Előtted, hogy dicsőítő szóval hálát adjunk a Te áldásaidért. Te adod az életet, az élet örömeit, a nagy szép természetben való gyönyörködést és Te adod a munkát és a munka örömeit. Nézd el nekünk, hogy néha a robotos munka ellen panaszkodunk, hanem értesd meg velünk, hogy a munkát megbecsüljük, értékeljük és áldd meg a mi munkánkat, ha dolgozunk hűséges lélekkel a mi családunkért. Óvd meg Atyánk a mi épségünket és egészségünket, ha pedig utólér a betegség és a szenvedés, tedd azt eltűrhetővé a Te szent irgalmaddal. Vezess bennünket a szenvedés óráiba Magadhoz, hogy érezzük a Te közelségedet. Emeld fel lelkünket a szenvedés idején, hogy a testi szenvedés közepette a tökéletesedés útján járjunk. Ha a Te irgalmad meggyógyít, akkor erősíts meg minket, hogy új lélekkel, új szívvel, új ambícióval kezdjünk a munkához. Ha pedig a Te bölcsességed úgy látja, hogy a mi javunkra jobb a földi elmulás, úgy vezess bennünket a Te trónod elé és a mi por bennünk, az legyen porrá, ott is a Te kezeid áldása van felettünk. Amen.

U. L.

AZ UNITÁRIUS EGYHÁZ november hó 20-án Kolozsvárt, d. u. 5 órakor az Unitárius Kollégium dísztermében BERDE MÓZSÁ-nak, a jöltevők fejedelmének halála 50 éves évfordulója alkalmából emlékünnepelet tart. A meghívóban a tárgysorozat közölve lesz. Ezért az U. I. T. és a D. F. Egylet nem tart ünnepies közgyűlést.

Bűnhődésünk soha sincsen arányban tévedéseinkkel, melyek nemcsak magunkat sodornak örvénybe, hanem mindazokat, akiket szeretünk.

Gyulai Pál.

*

A félelem olyan, mint a szénsav, mely életünk levegőjébe szivattyuztatik. Megfojtja a gondolatot, az erkölcsiséget, a szellemet, néha egyenesen halálos; halálos az energiára, és halálos minden élő fejlődésre.

H. Flescher.

*

Ha az emberek tudnák, mily szép az erény, senki sem lenne bűnös.

Plató.

SIMEN DÁNIEL: REFORMÁCIÓ ÉS UNITÁRIZMUS. 31 oldalra terjedő füzet, mely a Ker. Magvetőben is három cím alatt: Reformáció és unitarizmus, Magyar reformáció és unitarizmus, Dávid Ferenc, a magyar reformátor, megjelent s most együttesen olvashatjuk. Örömmel is olvassuk, mert valóban olvastatja magát. Világos elmével vezeti be szerzőnk az olvasót a reformáció lényegébe s mutatja ki azt az igazságot, hogy a reformáció Lutherrel és Kálvinnal nem fejeződhetett be. A reformáció teljessége az unitarizmusban jelentkezik s ott sem jut sötét zsákutcába, hanem az annyira megkritizált örök kereséssel a szellemvilág végtelenségébe lendül. A magyar reformáció tárgyalásakor helyesen mutat rá az unitárius vallás magyar lelki eredetére s ennek nagy-jelentőségére. Dávid Ferencet pedig nemcsak megmagyarosodott léleknek, hanem tiszta magyar léleknek mondja dr. Borbély István kutatásai és Dávid Ferenc lelki alkatának ismerete alapján. Nagyon szépen, elmélyedve jellemzi Dávid Ferenc vallását, lelki fejlődését. Helyreigazítja azokat a felekezeti elfogultságból eredő kisebbitő bírálatokat, melyekkel Dávid Ferencet illették s kimutatja azt az egyetemes gondolatot, mely D. F. lelkét elfoglalta, aki, miként Erdély nagy költője, „az egészet akarta“. A következő gondolatokkal fejezi be dolgozatát: „Magyarország, Európa nagy szíve, csonka. A Mindenható törvénye alapján tudjuk, hogy fél szívvel nem lehet szeretni, fél karral nem lehet ölelni, fél lélekkel nem lehet áldani, örülni és boldog lenni... Ezek a gondolatok kísértének és köteleznek bennünket, mikor D. F. magyarságára és unitarizmusára emlékezünk. eltűnődünk e gondolatok felett s tüstént felvetődik a kérdés, vajjon támadnak-e prófétái és messiásai e népnek és e vallásközösségnek, hogy az örök „egész“ felé vezessék? Önként kínálkozik e válasz: Isten még a kövekből is támaszthat prófétákat, mert hiszen annyi vér csorgott e tájon, hogy minden kis rögéből egy-egy messiás vagy próféta támadhat.“

PÜSPÖKI LÁTOGATÁS (Generalis Visitatio) volt a háromszéki egyházkörben október hónapban. A jövő számban beszámolunk a nagyon értékes látogatásról. A főt. püspök úr kíséretében voltak a központból: dr. Abrudbányai János dékán, Ürmösi József püspöki titkár és dr. Kovács Lajos theol. tanár.

JÁNOSFALVI SÁNDOR ISTVAN SZÉKELYHONI UTAZÁS című két kötetben „Az Erdélyi Ritkaságok“ sorozatában megjelent művére a sajtó felfigyelt és sok elismeréssel szólt. A *Kolozsvári Szemle* II. évf. III. számában a többek között így ír: „Minden művelt embernek el kellene olvasnia ezt a könyvet. Sándor István 100 esztendőös „meglátásai“ közt nemcsak a hajdani unitárius pap itt-ott észrevehető elfogultságával találkozunk, nemcsak a két Homoród vidékének hangulatos leírását találjuk, de izelítőt kapunk a hajdani Székelyföld mindennapi életéből is. Amikor Bölöni *Farkas* Sándor nyugaton fejlett társadalmi és kulturális életet talál, Sándor István az elhanyagolt hazai közállapotok, tudatlanság, babonák és szegénység mellett örvendetes dolgokról is értesíti az olvasót. Ősi népszokások, hagyománytisztelet, színes legendák, lobogós kopllyafák, tornácos tornyú templomok, virágzó háziipar, áldozatos lelkű, nehéz gondokkal küzködő lelkes magyar tanítók is élnek az ő korában. E mellett megszólaltatja a régi korokat is: „Római emlékek, a katolikus középkor öreg templomai; homoródszentpáli és firtosi kolostorok élednek újra romjaikból; az erdélyi fejedelemség sok fényes alakja, a reformáció és ellenreformáció vallási küzdelmei, a törökkel, tatárral, némettel folytatott harcokban pusztuló erdélyi magyarság történelme bontakozik ki a két Homoród mentén elterülő kis falvak életéből.

Végül, közelebb visz Sándor István könyve a székely nép társadalmi és gazdasági problémáinak megértéséhez is. Rámutat „némely erőszakos nemes ember és tiszt“ kapzsiságára s az ősi székely egyenlőség és szabadság elhomályosulására: a székelyföldi jobbágyság kialakulására.

A *Székelyhoni utazás* kiadásával, úgy véljük, hogy az utókor igazságot szolgáltatott Sándor Istvánnak, aki hön szeretett népének és hazájának akart szolgálni Székelyhoni utazásával.“ (Cs. M.)

E könyv az unitárius embert nagyon érdekli, de érdekli különösen a homoródvidékieket. Ára 8 P. Kapható minden könyvkereskedésben s Benczédi Pál sajtó alá rendezőjénél is. (Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.)

ÜRMÖSI JÓZSEF püspöki titkár a püspöki vizsgálat folyamata alatt komoly beteg lett. Örömmel jelenthetjük, hogy állapota javulóban van s nemsokára teljesen jobban lesz.

*

Dr. BODOR ANDRÁS. Örömmel értesültünk, hogy Bodor András jeles tanárt és lelkészt okt. hó 30-án a Ferencz József-Tudományegyetemen bölcsélet-doktorrá avatták. Az új doktor-nak szívből sok szerencsét kívánunk.

MEGHIVÓ.

A *D. F. Egylet* november hó 10-én, d. u. 4 órakor Kolozsvárt, az Unitárius Kollégium dísztermében tartja évi rendes közgyűlését, melyre a tagokat és érdeklődőket meghívja.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztári és ellenőri jelentés. A számvizsgáló-bizottság jelentése.

4. Tisztújítás. Elnök, két alelnök, titkár, szerkesztő, kiadó, ellenőr és jegyző, valamint 6 férfi és 6 nő választmányi tag választása azok helyett, kiknek 3 évi megbízatásuk lejárt. A lépő tisztviselők és választmányi tagok újra is választhatók.

A módosított alapszabályok 20. §-ának megfelelően a közgyűlés tagjai közül 3 rendes és 2 póttagból álló számvizsgáló-bizottság választása, akik a választmánynak nem tagjai.

5. Javaslatok, melyek legalább 8 nappal a közgyűlés előtt a titkárhoz írásban benyújtottak.

Amennyiben a tagok nem jelennek meg az alapszabályokban előírt számban, november hó 20-án, ugyanazon helyen és időben a közgyűlés meg fog tartatni, amely a jelenlevők számára való tekintet nélkül határozni fog.

Kolozsvár, 1943. október hó 22.

A Központi Választmány.

forduló c. határozati javaslatot terjeszt elő *Ferenz József* debreceni missziói lelkész, titkár-jegyző. Javaslat *Dávid Ferenc* kolozsvári szobra felállítására c. előterjesztést tesz *dr. Abrudbányai János* teol. dékán, alelnök. Főlisztelendő *Józan Miklós* püspök úr felszólalása. Zárszót mond *Ekárt Andor* csehétfalvi lelkész, teol. m. tanár, elnök.

Nov. 19-én délelőtt 9 órakor tartandó rendes ülésen előadást tartanak a szórványkérdés egyházi és nemzetiségi vonatkozásban címen *dr. Csiki Gábor* budapesti esperes, misszióházi lelkész és *Lőrinczy Géza* nagybányai lelkész, teol. m. tanár.

Nov. 19-én, délután 4 órakor tartandó ülésen a m. kir. nemzetnevelésügyi és propagandaügyi minisztérium kiküldöttjei és *dr. Szatmáry Lajos*, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület ü.-v. alelnöke tartanak előadásokat.

Nov. 20-án, délelőtt 9 órakor tartja az Unitárius Lelkészek Országos Szövetsége évi rendes közgyűlését, melyen *Ekárt Andor* elnök megnyitója után a szokásos jelentéseket terjesztik be.

Felhívjuk tagjainkat, hogy *legkésőbb 1943. nov. hó 5-ig* írásban jelentsék be, hogy a továbbképző tanfolyammal kapcsolatban van-e szükségük, maguk, illetve feleségük számára félárú jegy váltására jogosító vasúti igazolványra. A bejelentéshez mellékeljenek egy nevükre megcímezett és 30 filléres bélyeggel ellátott borítékot. A féljegy árát a továbbképző alkalmával kell kifizetni. A féljegy iránti kérés kizárólag a következő címre küldendő: Unitárius Lelkészek Országos Szövetsége, Kossuth Lajos-utca 9.

A továbbképzővel kapcsolatban szövetségünk a kieszközölt segélyekből utazási és ellátási segélyben részesíti azon tagjait, akik a továbbképző valamennyi ülésén részt vesznek, s annak megnyitásán is már jelen vannak. Elszámolás ügyében a bejelentés az E. K. Tanács címére küldendő, mely azt a főtanácsai elszállásolások kapcsán intézi.

VILLAMOSHEGESZTŐ TANFOLYAM VIDÉKIEK SZÁMÁRA.
A Magyar Műszaki Szövetség kéthetes villamoshegesztő tanfolyamot rendez vidéki hallgatóság számára. A tanfolyam tájékoztatóját megküldi a Szövetség oktatóműhelye, Budapest, VI., Liszt Ferenc-tér 11.

TALÁLKOZÓ. Tisztelettel és szeretettel kérem volt osztálytársaimat, hogy az idei november 21-iki főtanácsi üléssel kapcsolatban Kolozsváron, az Unitárius Kollégiumban osztálytársi találkozóra megjelenni szíveskedjenek. 1908-ban érettségiztünk, 35 év előtt. Esetleges leveleket címemre kérek. *Dr. Kiss Elek*, egyh. főjegyző, Kossuth L.-utca 9.

ÉVNYITÓ A TEOLÓGIA AKADEMIÁN. Október hó 3-án, vasárnap volt a Teol. Akadémia évmegnyitója ünnepies keretek között. A délelőtti istentisztelet alkalmával alkalmi szolgálatot végzett dr. *Kiss Elek* egyh. főjegyző nagy és erőteljes beszéddel és szép imával. A tulajdonképpeni ünnepség a kollégium dísztermében volt, melyen az egyházi ének után *Benczédi Pál* tanár buzgó imádsággal kérte Isten áldását intézetünkre, egyházunkra és hazánkra. A lelkésznevelés mai kérdéseiről érdekes és tartalmas beszéddel nyitotta meg az isk. évet dr. *Abrudbányai János* dékán. Dr. *Kovács Lajos* tanár a hitélet s az egyházhoz való hűségről tartott bátorhangú, tartalmas előadást. *Józan Miklós* püspök bezáró beszédében az egyházszeretetről és a lelkészi hivatásról emlékezett meg. A főlemelő ünnepély a Himnusz hangjai mellett ért véget. Az ünnepélyen szépszámú közönség vett részt. Jelen volt dr. *Buza László*, az egyetem e. i. rektora is.

AZ UNITARIUS NŐK szövetsége okt. 20-án, délután 5 órakor nagysikerű műsoros előadást tartott a régi kollégium nagytermében Kolozsvárt. A nagyszámú közönség előtt dr. *Kovács Lajos* teol. tanár tartott érdekfeszítő előadást *Franciaország és a francia lélek három évvel ezelőtt bekövetkezett tragédiájáról*. Előtárta a nagy tragédia okait és rámutatott azokra az eszközökre, melyek segítségével az ily tragédiának elejét lehet venni. Hamis tanok, hamis proféták félrevezető propagandisták vezették félre a nagy népet s ezért zuhant a francia nép a mélységbe. A francia példából mi is le kell vonjuk a következményeket. A népek nagy harcában a nemzeti erő menthet meg, amely szilárd erkölcsön és tiszta vallásosságon nyugszik. *Sigmond Lajos* zenekonzervatóriumi tanár és *Sigmond Lajosné Mozart* és Chopin szerzeményeiből adott elő néhány darabot teljes és magával ragadó sikerrel. B. *Hatházy Erzsébet*, a Nemzeti Színház tagja *Petőfi* és *Ady* verseket tolmácsoló igazi művészettel.

AZ UNITARIUS IRODALMI TARSASÁG október hó 10-én nagykerü tagavató gyűlést tartott az Unitárius kollégium dísztermében egy közönség jelenlétében. Bevezető szavakat *Józan* Miklós püspök, a elnök mondta. Szeretettel emlékezett meg a 80. éves Herczeg Ferencről, majd üdvözölte az Unitárius Irod. Társaság új tagjait: *Ferencz* izsef debreceni lelkészt s *Létay* Lajost, a fiatal költőt s felkérte őket, hogy tartsák meg székfoglaló előadásukat. *Ferencz* József „Az unitázmus térfoglalása a városokban“ című, értékes gondolatokkal és megzható pontos adatokkal teljes tanulmányát olvasta fel. Utánna *Létay* ajos tanár a kitünő költő, kinek költeményei már több elsőrendű szépodalmi lapban megjelentek, három szép művét olvasta fel. Dr. *Gün-dischné Fogarassy* Klára művészi élvezetben részesítette a közönséget Schubert-dalok éneklésével, melyet P. Szentmártoni Kálmánné kísért jölistmert és méltányolt művészetével. *Józan* Miklós püspök elismerő szavak mellett nyújtotta át az okleveleket *Ferencz* Józsefnek és *Létay* Lajosnak, akiktől az unitárius élet és irodalom sokat vár. A felejthetelen szép ünnepély a Himnusz éneklésével ért véget.

A KÖZPONTI VALASZTMÁNY október hó 22-én tartott gyűlésén foglalkozott a többek között a nyomdai árak nagyfokú emelkedésével is. A nyomdai árak oly magasra szöktek, hogy 20 oldalas lap évente az egyletnek 5 P.-be áll. Így a lapot 2 P. előfizetés mellett fönntartani nem lehet. A Választmány javaslatot tesz a közgyűlésnek, hogy az alapító tagsági díjat 100 P.-re, a tagsági díjat 6 P.-re emelje föl, az előfizetési díjat szüntesse meg, legyen csak tagsági díj. Azok pedig, akik eddigi alapítói díjaikat nem emelik fel 100 P.-re, befizetett alapító tagsági díjaik mellett fizessenek be akkora összeget, mely a befizetett alapítói díj kamatát kiegészíti 6 P.-re. A Választmány reméli, hogy tagtársaink megértik a kényszer helyzetet s lapunk fönntartása érdekében meghozzák a kényszer hatása alatt az áldozatot.

AZ 1944. évi UNITARIUS NAPTAR. 1944. évi Unitárius Naptárunk sajtó alatt van és a Főtanács idejére készen lesz. A háborús papírhiány némi korlátozásra kényszerített, s így a naptári részt az eddigi 30 oldalról 16 oldalra szorítottuk össze, az egyházi névtárt az idén nem közöljük, hiszen alig van valamelyes változás, s a vásárjegyzéket is rövidítve közöljük.

Bevezető cikkeket írtak: *Józan* Miklós püspök, dr. *Kiss* Elek egyházi főjegyző, P. *Szentmártoni* Kálmán, *Péter* Lajos, *Szent-Iványi* Sándor, *Buzogány* Kálmán, *Csifó Nagy* László, *Ferencz* József.

A gyülekezeti élet rovatot dr. *Gelei* József főgondnok tanulmánya vezeti be. *Ürmössy* Gyula, *Pál* Dénes, ifj. *Máthé* Lajos lelkészek, *Kelemenné* *Bedő* Boriska tiszteletes asszony, dr. *Kerekes* Istvánné egykori brassói gondnokunk felesége, *Vizy* Marianne a Zöldkereszt főnökasszonya és dr. *Kolumbán* Mózes orvos írtak cikkeket.

Az egyházi mozgalmak ismertetése rendjén *Benczédi* Pál, dr. *Mikó* Lőrincné, *Ekárt* Andor, *Lőrinczi* László, *Arkosi* László, *Székely* Gyula és *Izsák* Vilmos írásait olvashatjuk.

A Tűzhely mellett rovatban az eddignél gazdagabb szépirodalmi anyagot talál az olvasó. Sikerült a naptár munkatársai közzé megnyerni olyan unitárius íróinkat, akik eddig Naptárunk számára még nem írtak. Dr. *Hosszú* Zoltán, a Rádióból jól ismert Dani bá verses köszöntője vezet be ezt a rovatot, *Gyallay* Domokos, *Bíró* János, *Bözödi* György, dr. *Orbók* Attila novellákat, *Márkos* Albert, *Pálffy* Ákos, *Kövári* Jakab humoros elbeszéléseket írtak. Papköltőink közül *Orbók* Gyula, *Bede* Emil és *Váry* Domokos verseiben gyönyörködhetünk. *Nyirő* József országgyűlési képviselő az országosnevű író is átengedte egyik kedves írását Naptárunk részére. *Szabédi* László, *Kovács* Péter fiátfalvi tanító és *Nemes Nagy* Márta versei mellett székely földműves gazdaköltőink közül *Izsák* Domokos, ifj. *Fekete* Domokos, *Deák* Albert verseit közöljük.

Jóltevők fényképei s illusztrációk teszik változatossá az 1944. évi Naptárt, amely *Ferencz* József lelkész kitűnő szerkesztésében jelenik meg.

AZ 1944. ÉVI UNITÁRIUS NAPTÁR. Az 1943. évi november 21-ére kitűzött főtanácsi ülésre az 1944. évi Unitárius Naptár-ok készen lesznek. Minden egyházközségbe ugyanannyit irányoztunk elő, mint amennyit az előző évi naptárokból átvettek. Felkérjük lelkész fiait, hogy, ha esetleg valamelyik egyházközségbe több kell a tavalyi számnál, azt szíveskedjenek egy levelezőlapon közölni a D. F. E. pénztárnokával, hogy a szükséges intézkedéseket ebben az irányban megtehessek. Lelkész fiait a főtanácskor a naptárokat átvehetik az egyleti pénztárnoktól. A naptárok ára darabonként 1 Pengő.

OKTÓBER 29-TŐL NOVEMBER 9-IG TARTANAK AZ IDEI V. ORSZÁGOS PROTESTÁNS NAPOK. Az Országos Bethlen Gábor Szövetség, mint a magyar protestáns társadalom egyetlen és átfogó szervezete, ebben az esztendőben is — immár ötödször — a hagyományos belső lelki tartalommal megrendezi a magyarországi protestáns társadalom hitelesítő és nemzetépítő seregszemléjét, az Országos Protestáns Napokat. Ezúttal a válságba jutott emberért imádkozik Magyarország közel négymilliónyi protestáns társadalma. Ezekben a nehéz időkben, amikor az egész világ a válság súlyos idejét éli, mindennél fontosabb, hogy a magyar nemzet és a magyar protestáns társadalom is — az a társadalom, amely mindig kivette részét a nemzet építésében — acélos lélekkel, bizakodással tekintsen a jövő felé és álljon azon az örhhelyen, ahová a Gondviselés állította.

Az V. O. P. N. gazdag napirendjét ünnepi istentiszteletek vezetik be, valamennyi fővárosi protestáns templomban. Tasnádi Nagy András, a Szövetség elnöke és Ravasz László dr. püspök rádióelőadást tartanak. A hagyományos gazdag tartalommal kerül megrendezésre a Vigadóban a Reformáció Emlékünnep, a Nemzeti Színházban ünnepi előadás keretében Zilahy Lajos színműve, a „Süt a nap“. A Napok kiemelkedő eseményei a Luther—Kálvin Emlékest; a protestáns nagygyűlés „A vasárnap megszentelésért“; a Protestáns Leventeünnepély; szórványkonferencia; protestáns asszonykonferencia; az Országos Református

Szeretetszövetség Baráti Társaságának közgyűlése; az ORJÓ és az ORLE közgyűlése; a Budapesti Protestáns Énekkar hangversenye; Protestáns Irodalmi Társaság irodalmi délutánja; a Kálvin Szövetség előadás-sorozatának megnyitója, továbbá különböző protestáns egyesületek, szervek díszgyűlései, megbeszélései, konferenciái. A Napok keretében szolgálnak Makkai Sándor, Kapi Béla, Enyedy Anzor, Turóczy Zoltán püspökök s a protestáns közélet egyházi és világi vezetői.

Felvilágosítást és részletes napirendet kívánatra készségesen küld az *Országos Bethlen Gábor Szövetség*, Budapest, IV., Semmelweis-u. 17., I. em. Telefon: 185-308, 389-174.

HALÁLOZÁS. *Nagyajtai dr. Kozma Jenő* ügyvéd, m. kir. kormányfőtanácsos, Budapest Székesfőváros Törvényhatósági Bizottságának örökös tagja, a Magyarországi Unitárius Egyház tanácsosa, f. évi október hó 13-án az Úrban elhunyt. A legkiválóbb vezető unitáriusok közé tartozott; emlékét hirdetik az egyházközségben végzett maradandó alkotásai és széleskörű közéleti tevékenysége.

MEGHÍVÓ. Az Unitárius Lelkészek Országos Szövetségének kolozs-dobokai köre november hó 19-én, pénteken d. u. 3 órakor az **Unitárius Kollégium** II. em. 16. sz. tantermében tartja évi rendes közgyűlését, melyre a tagokat tisztelettel meghívom. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. A mult ülés jegyzőkönyve. 3. Tisztújítás. 4. Javaslatok, melyek 8 nappal előbb az elnökhöz benyújtandók. Kolozsvár, 1943. november 1.

Benczédi Pál elnök.

NYUGTAZÁS. Az Egylet pénztárába 1943. szept. 21-től — 1943. okt. 21-ig az alábbi díjakat fizették be. I. *Alapító díjba:* Péter Lajos Székelykeresztur 50 P., Dr. Szathmáry János Kolozsvár 13.44 P., Mátéffy Lajos Nagyvárad 40 P. — II. *Tagsági díjba:* kolozsvári tagok: Dr. Migray Jenő 1940—43, Id. Kovács Elek 1940—43-ra, Rázmány Mór 1942—43-ra, dr. Ferencz Aron 1941—43-ra, dr. Imreh Pál 1941—43-ra, Kiss Ernő 1940—43-ra, dr. Gálffy Mózes 1940—43-ra, Jakabfi Erzsébet 1942—43-ra, P. Szentmártoni Kálmán 1939—43-ra, Katona Márton 1941-re, Bodor András, Erdő János, Toroczky György, Lőrinczy Zoltán tanár, Ürmösi József, id. dr. Mikó Imre, Dénes Mózes, Papszt Gyula, Gaál Józsefné, dr. Kauntz Józsefné, Weress Jenőné, Gombos Jenő, Benedek József, dr. Szent-Iványi Árpád, Márton Sámuel, Kiss István, dr. Bodoczyné, Gál Margit 1943-ra. — Marosvásárhelyi tagok: Zsakó János 1940—43-ra, Kökösi József, Buzogány Elek, Bustya János, Kuti Endre, Halmágyi János, özv. Bella Edéné 1943-ra. — Nagyvárad tagok: Zakariás Ferenc 1942—43, özv. Nagy Kálmánné 1940—43, Mező Sándorné 1943-ra. — Mezőbándi tagok: Nemes Mihály 1942—43, Molnár Julia 1941—43. — Nagybányai tagok: Kovács Jakab, Lőrinczy Géza, Ürmösi László 1943-ra. — Bihari tagok: Bereczky Dániel, Biró Lajos, Lóvas Sándor, Rostás János 1943-ra. Pál Miklósné Szeged 1943-ra, Pap Gyula

Szenháromság 1943-ra, Deák László 1943-ra, Szabó Anna 1940—43. Nyárádszereda, Péter Ödön, Unitárius egyházközség Bözödújfalva 1943-ra, id. Gál Eelkné 1943-ra, Nyárádszentlászló, Kutas Sándor Nyárádremete 1940—43-ra, Kovács D. András 1942—43-ra, Kovács B. József 1940—43. Csókfalva. — Ürmösi Jenő Beszterce 1943-ra, Kiss Sándor Homoródjánosfalva 1943-ra, özv. Benke Lajosné Siménfalva 1942—43-ra, Farkas Gábor Maroshévíz 1943-ra, Gál Béla Medesér 1943-ra, dr. Pap Adám Dés 1943-ra, Adám Sándor Septér 1941—43-ra, Angyalosi Gábor Kide 1943-ra, Fekete Lajos 1940—43-ra, özv. Zsigmond Mihályné 1940—43-ra, Nyárádgálfalva, Elekes Miklós Csikkozmas 1943-ra, Boros Mózes Jobbágyfalva 1941—43-ra, Filep Andor Ikland 1941—43-ra Killyéni Imre Székelykeresztur 1943-ra. Lőrinczy Miklós Nyárádszentlászló 1942—43-ra. — Kolozsvár, 1943. okt. 21. Rázmány Mór pénztárnok.

ELŐFIZETÉS. A Dávid Ferenc egyleti örökös alapító tagsági díj 50 P. Évi tagsági díj 3 P. Csak előfizetési (pártoló) díj évi 2 P. Az alapító és tagsági díj az egyleti tagság teljességére jogosít, s így természetesen az Unitárius Közlönyre is. Pártoló tagság csak az Unitárius Közlönyre és a közgyűlésen való felszólalásra. — Mindenki rendezze díjait, hogy lapunk is eleget tehessen hivatásának. — D. F. E. csekk számla: 34.903. Minden pénz az egyleti pénztárhoz (Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 9.) küldendő.

A LAP ELFOGADASA ELŐFIZETÉSRE KÖTELEZ. — KÜLDJE BE AZONNAL ELŐFIZETÉSÉT.

FELHÍVÁS A KÖRI ELNÖKÖKHÖZ. A központi választmány kéri a köri elnököket, az egyleti munkásságról sziveskedjenek november 15-ig jelentést küldeni.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta 1-én.
 Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.